

Kokkuvõtte teemal: Perede kevadine areng ja meesaagi kujunemine 2010.a.

Aeg ja koht: Karksi Nuia mesindusõppusel,

Karksi-Nuias, Karksi valla Kultuurikeskuses 11.09.2010.a.

Lektor: Antu Rohtla, Lektorileping PR-7-1.4-2

Perede kevadine areng ja meesaagi kujunemine 2010 aastal.

2010.aasta kevad oli tujukas ja muutlik. Märtsikuu esimesel poolel langesid ööpäevased miinimumtemperatuurid isegi kuni -20° -ni. Vaatamata sellele oli märgata peredes elutegevuse aktiveerumist ja pesa laele asetatud termomeetri näit jäi püsivalt $+11^{\circ}$ – $+12^{\circ}$ piiriesse. See aga näitas seda, et mesilaspere on aktiveerunud ja pesa on tekkinud haue. Mesilasperede elavnemisest andis märku ka suurenenud söödakulu, mis ulatus märtsis juba 1,7 kilogrammini. Esimesed märgid perede rahutuksmuutumisest ilmsid juba 10 märtsil, kui mõned pered juba tegid puhastuslendlust. Ilmad ei olnud puhastuslendluseks veel eriti soodsad, sest keskpäeval tõusis õhutemperatuur ainult $+2^{\circ}$ – $+3^{\circ}$ -ni. Mõnede perede juures oli märgata ka tarulangetise väljakandmist. Kuu keskpaigas langes temperatuur taas -12° -ni, ilmad olid udused, vahetevahel sadas lund.

Esimene aktiivsem puhastuslendluse päev oli 20. märtsil, mil enamik peresid lendasid tugevasti, kuid mitte kõik. Ka järgmisel päeval, s.o. 21 märtsil oli perede lendlus aktiivne, kuigi õhutemperatuur varjus tõusis ainult $+5^{\circ}$ -ni. Kuu viimastel päevadel tõusis õhutemperatuur keskpäeval juba $+10^{\circ}$ – $+11^{\circ}$ -ni ja mesilased hakkasid tarru tooma õietolmu, mis oli pärit peamiselt sarapuult ja lepalt.

Aprillikuu algus oli taas jahe ning miinimumtemperatuurid ulatusid vaevalt $+2^{\circ}$ – $+3^{\circ}$ -ni. Jahedad ja vihmased ilmad valitsesid ka kuu teises pooles, kui õitsema hakkasid meie tähtsamad kevadised korjetaimed – pajud. Peale jahedate ilmade takistas ilmselt taimede nektarieritust ka tavatult madal õhuniiskus, mis ulatus tihti südapäeval ainult 32-40%-ni. Suhteliselt madal õhutemperatuur ja madal õhuniiskus takistasid taimede nektarieritust, mistõttu perede söödavarud hakkasid kiiresti kahanema (aprillis -6,6 kg).

Loodetud kevadine esimene rikkalikum korje pajudelt jäi saamata, ning oli märgata perede arengu aeglustumist.

Jahedad ilmad jätkusid ka maikuu ja alles kuu teises pooles hakkas kontrolltaru kaal näitama juurdekasvu. Kokku oli maikuu korjepäevi 13 ja taru kaal suurenes 14,2 kg võrra. Kuna kuu algus oli ebasoodne, mille jooksul tarukaal kahanes 2,7 kg võrra jäi korjebilanss kuu lõpuks siiski 11,5 kg-ga plusspoolele. See näitaja on lähedane ka paljude aastate keskmisele, mis on Lõuna -Eestis olnud keskmiselt 6-9 kg.

Maikuu II dekaadis hakkas õitsema ka enamik meie paremaid kevadisi korjetaimi nagu karusmari, pihlakas, väike mandlipuu, hobukastan ja õunapuu, hakkasid pered kiiresti arenema, haudme hulk pesas suurenes kiiresti enam kui kahekordseks ning peredes hakkas ilmne sülemlemismeeleolu. Juunikuu alguseks oli sülemlemismeeleolust haaratud ligikaudu 30% peredest.

Kuigi juunikuu nektarikorjet võib hinnata isegi paremaks viimaste aastate keskmisest, perede sülemlemismeeleolu ei taandunud. Kokku oli juunikuus 19 korjepäeva, mille jooksul kontrolltaru kaal suurenes 35,6 kg võrra. Kuu keskel segasid korjet sagedased vihmajärgid, mille vältel tarukaal kahanes kokku 4,1 kg võrra. Lõppkokkuvõttes jäi juunikuu korjebilanss positiivseks, mis oli absoluutkaalus 31,5 kg. Vaatamata suhteliselt heale korjele peredes

sülemlemismeeleolu ei vaibunud, mistõttu sülemlemise vältimiseks tuli kasutusele võtta mitmeid tõhusaid võtteid nagu vana ema eemaldamine perest või tema isoleerimine.

Tänu suhteliselt heale korjele juunikuus arenesid pered väga tugevateks ja 15-20% peredest ei olnud võimalik sülemlemist vältida. Pikaajalistele kogemustele ja kirjandusele tuginedes võib väita, et noorte emadega pered enam ei sülemle, kuid 2010 aasta suvi kummutas ka selle väite. Peredes, kus toimus varakult emade vahetus (maikuus) ja juunis hakkasid munema noored emad, valmistusid juba kuu lõpus sülemlema. Ei ole päriselt selge, mis sellise olukorra esile kutsus, kas juunikuu teise poole suhteliselt intensiivne korje, emade halb paarumine või veel mingi muu tegur, vajab veel selgitamist.

Nagu eespool juba märgitud oli juunis suhteliselt hea korje ja kärjed täitusid kiiresti nektariga, oli mee valmimine ja selle kaanetamine väga aeglane. Peredel tekkis täiendava ventilatsiooni vajadus, milleks tuli avada ülemiste korpuste äärmised kärjetänavad. Vaatamata kasutuselevõetud abinõudele valmis mesi aeglaselt ja selle kaanetamine venis.

Kuna kaanetatud kärgi oli vähe, ei olnud võimalik ka neid välja võtta ja tühjadega asendada, mistõttu mõnedes peredes ilmnes n.n.” *mesilaste laiskuse*” sündroom. Selline sündroom on omane lõunapoolsetele piirkondadele, kus suvel õhutemperatuur on suhteliselt kõrge ja õhuniiskus suur. Nimetatud piirkondades täidavad mesilased intensiivse korje puhul kärjed kiiresti nektariga, mille tulemusena tõuseb pesas järsult õhu niiskuse sisaldus, puuduliku ventilatsiooni korral tõuseb pesas ka temperatuur üle optimumi, ning mesilased on sunnitud aam-mesilaste abil pesa jahutama. Et ära hoida haudme hukkumist liiga kõrge pesa temperatuuri tõttu hakkavad aam-mesilased pesa jahutama, tassides tarru suurtes kogustes jahedat vett. Sellisel perioodil võime näha massiliselt kärgedel väheliikuvaid mesilasi, kes püüavad oma kehas oleva jaheda veega hoida pesas haudme arenguks optimaalset temperatuuri.

Selliseid nähtusi meie laiuskraadidel esineb haruharva, kuid on üsna tavalised Kaukaasias, Kreekas, Itaalias ja Prantsusmaa lõunaosas, kus intensiivse nektarikorje ajal täituvad kärjed värske nektariga, kuid mesilased on hõivatud tarus optimaalse temperatuuri hoidmisega, ning mesi kärgedes ei küpse. Kui selline olukord kestab pikemat aega võib kogutud nektar kärgedes ka käärima minna ja sellega ohustada nii pere üldist seisundit kui ka mee kvaliteeti. Sellise olukorra vältimiseks või leevendamiseks on otse hädavajalik pesa laiendamine ülesehitatud kärgedega. Nii praktikast kui ka kirjandusest on teada, et esialgu vajab mesilaspere 1 kg mee paigutamiseks 4 korda suuremat kärjepinda, kui on vajalik küpse mee paigutamiseks, sest nektarist ülearuse vee eemaldamiseks paigutavad mesilased selle väiksemate kogustena või ka väikeste piisakestena tühjade kärjekannude seintele. Selliselt paigutatud nektarist toimub vee aurustumine kiiremini ja ka mesi valmib kiiremini. Paraku tuleb tunnistada, et olukorra likvideerimiseks puudusid meil sellised kärjevarud, sest lähiajal ei ole meil selliseid olukordi ette tulnud.

Erakordne oli ka 2010 aasta juulikuu. Korjepäevi oli juulikuus kokku 21. Ebasoodsaid ja mesilaste lendlust takistavaid ilmastikuolusid esines ainult kahel päeval. Head korjeolud ja kõrge õhutemperatuur mõjusid nektarikorjele soodsalt ja juulikuus suurenes kontrolltaru kaal 48,4 kg võrra. Juunikuu teises pooles alanud pidev korje jätkus ka juulikuus ja parematel päevadel tõid mesilased tarru maksimaalselt kokku 7,0 kg nektarit ja õietolmu. Juulikuu teises dekaadis tõusid maksimaalsed õhutemperatuurid 30 ja enam soojakraadini. Sellised kõrged õhutemperatuurid viisid aga selleni, et piitsutasid korjetaimi õitsema, mille tulemusena lõpetasid mitmed korjetaimed nagu põdrakanep, hiirehernes, põldohakas jt. oma õitsemise

tavatult vara, ning kuu lõpus juba nappis õitsvaid taimi. Seda näitas ka kontrolltaru kaal, mis alates 24. juulist enam ei suurenenud.

Juulikuu lõpus hakkasid korjet segama ka sagedased äikesevihmad, mille tagajärjel hakkas kontrolltaru kaal pidevalt kahanema (keskmiselt 0,5 kg ööpäevas).

Augustikuu nektarikorjet loodusest praktiliselt enam ei olnud ja pered hakkasid tarvitama varem tarru kogutud söödatagavara. Pered olid suured ja hauet suhteliselt palju, mistõttu perede keskmine söödakulu augustis ulatus 5,8-6,0 kg-ni.

Korje järsu lõppemise tagajärjel jäi tarudesse küllaltki palju osaliselt kaanetatud meega kärgi, mis lõi kujutluse ebaküpsest meest. Tegelikult oli siiski tegemist juba küpsenud meega, mille niiskusesisaldus oli 17-18% ja selle võis tarust välja võtta ja vurritada.

Augustikuu jätkasid mesilased õietolmu kogumist, mis aitas peredel hoida haudme hulk vajalikul tasemel, et pered läheksid talvitumisele vastu normaalse tugevusega.

Augustis algas ka vanade lennumesilaste massiline väljalangemine ja perede kahanemine. Koos perede kahanemise ja haudme hulga vähenemisega algas ka varroalesta suurem loomulik mahavarisemine, mis ulatus augustikuu algul isegi kuni 50 isendini ööpäevas. Vältimaks kasvatatava haudme ülemäärast nakatumist varroalestaga tuli alustada lestatõrjega. Lestatõrjeks kasutati preparaati BeeVital, mida manustati peredele 15 ml korraga nädalaste vaheaegadega. Selle tagajärjel suurenes lestate varisemine ligi 10 korda, ulatudes kuni 500 isendini ööpäevas.

See näitab seda, et ka süstemaatilise lestatõrje korral suureneb lestate populatsioon suve jooksul mitmekordseks ja järgmise aasta perede arengu ja meekorje kindlustamiseks tuleb lestatõrjega alustada kohe peale meevõtmist.

Lõppkokkuvõtteks võib ütelda, et 2010 aasta suvi oli Lõuna-Eesti mesinikele edukas ja aitas korvata neid kahjusid, mis tekkisid raske ja pika talve läbi.

Antu Rohtla